

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ, ΕΛΛΑΔΑ

Τάσος Συμεωνίδης
(RIEAS Academic Advisor)

Copyright: Research Institute for European and American Studies (www.rieas.gr)

Publication date: 21 April 2019

Note: The article reflects the opinion of the author and not necessarily the views of the Research Institute for European and American Studies (RIEAS).

Η μεγαλύτερη ίσως πρόκληση των καιρών μας εκτός της περιδίνησης του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, εξ αιτίας της γιγάντιας κρίσης εθνικού χρέους, είναι η κλιματική αλλαγή της οποίας τα πραγματικά αποτελέσματα παρατηρούνται ήδη δια γυμνού οφθαλμού. Τα λεγόμενα «ακραία καιρικά φαινόμενα», που αποδίδονται στις απότομες κλιματικές διακυμάνσεις, πολλαπλασιάζονται καθημερινά και πολλές περιοχές του πλανήτη αντιμετωπίζουν ανυπέρβλητα προβλήματα. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει την κλιματική αλλαγή όπως αντιμετωπίζει όλα τα νευραλγικά θέματα, δηλαδή με λόγια που περισσεύουν και με τις θεωρούμενες αναγκαίες «δράσεις» (δηλαδή ενέργειες) να χωλαίνουν. Η χώρα κατέχει μια από τις [τελευταίες θέσεις](#) σε θέματα περιβάλλοντος στην Ευρώπη και η κατάσταση αυτή δεν αναμένεται να βελτιωθεί, τουλάχιστον εις το άμεσο μέλλον.

Πλην όμως οι καιροί ου μενετοί. Η Μεσόγειος, της οποίας τμήμα είναι και το οικοσύστημα της Ελλάδας, αντιμετωπίζει πειστικά και πολύπλοκα περιβαλλοντικά προβλήματα. Πρόσφατη λεπτομερής [έκθεση](#), π.χ., η πρώτη στο είδος της, που εξέτασε συνθετικά τα οικολογικά προβλήματα της Μεσογείου, κατέληξε σε απαισιόδοξα συμπεράσματα. Ο συμπατριώτης μας καθηγητής Μιχάλης Τσιμπλής, που συμμετείχε στην σύνταξη της έκθεσης, σημειώνει ότι

«...οι κίνδυνοι που δημιουργούν οι κλιματικές αλλαγές στη Μεσόγειο Θάλασσα υποτιμήθηκε επειδή κάθε μία από αυτές εξετάστηκε ανεξάρτητα, αλλά στην πραγματικότητα [οι αλλαγές αυτές] αλληλοσυνδέονται και αλληλοεπιδρούν με κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που επιδεινώνουν τις επιπτώσεις τους και πρέπει να αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα και με τους ίδιους οικονομικούς περιορισμούς».

Οι κλιματικές αλλαγές δημιουργούν αλυσωτές επιδράσεις οι αρνητικές συνέπειες των οποίων αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο όσο δεν λαμβάνονται δραστικά μέτρα για τον περιορισμό τους. Αύξηση της θερμοκρασίας της θάλασσας κατά μισό βαθμό, π.χ., επηρεάζει δραστικά το μέγεθος των ιχθυοαποθεμάτων με άμεσες επιπτώσεις στη διατροφή πληθυσμών αλλά και στις οικονομικές παραμέτρους της αλιείας. Το ελληνικό Αιγαίο ήδη υποφέρει από την «γενοκτονία» των διαφόρων ιχθυακών ειδών λόγω της εντατικοποίησης της παράκτιας αλιείας, η οποία ενεργεί προσθετικά στις περιβαλλοντικές ζημιές που προκαλούν οι περίπλοκες χημικές επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στα θαλάσσια ύδατα—και που επίσης επιτείνονται από την συνεχιζόμενη τεράστια ρύπανση του ελληνικού θαλασσιού περιβάλλοντος. Το δίκτυο MedEC (Mediterranean Experts on Climate and environmental Change) ήδη εργάζεται εντατικά για την συλλογή και ανάλυση στοιχείων σχετικά με τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής που περιγράφουν με λεπτομέρεια τις αλληλεπιδράσεις που έτσι προκαλούνται επηρεάζοντας αρνητικά τις χώρες της Μεσογείου.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη Μεσόγειο δεν περιορίζονται βεβαίως μόνο στη θάλασσα. Στις τελευταίες δεκαετίες, π.χ., οι ακραίες θερινές θερμοκρασίες, που κάποτε θεωρούνταν αποκλειστικότητα της Βορείου Αφρικής, έχουν «υπερπηδήσει» το θαλάσσιο Μεσογειακό φράγμα και έχουν ήδη αλλάξει προς το χειρότερο το άλλοτε εύκρατο ελληνικό κλίμα. Θερινές θερμοκρασίες που φτάνουν και τους 45 βαθμούς Κελσίου δεν είναι πλέον καθόλου σπάνιες στην Ελλάδα, όπως π.χ. μπορούν να επιβεβαιώσουν πρώτοι και καλύτεροι οι κάτοικοι

της ελληνικής πρωτεύουσας. Υψηλότερες θερμοκρασίες, σε συνδυασμό με τη ελάττωση του όγκου των ετήσιων βροχοπτώσεων, έχουν οδηγήσει στην εκρηκτική αύξηση των περιόδων ξηρασίας που ευθέως συνδέονται με καταστροφικές και φονικές δασικές πυρκαγιές, όπως η Αττική, μεταξύ άλλων, γνωρίζει καλά. Ο «καύσωνας», άγνωστος κυριολεκτικά ως όρος στις δεκαετίες πριν περίπου το 1980, έχει μεταβληθεί στη λέξη-σήμα κατατεθέν του ελληνικού καλοκαιριού. Υπολογίζεται επίσης ότι το 35 επί τοις εκατό της εδαφικής έκτασης της Ελλάδας απειλείται από το φαινόμενο της ερημοποίησης που προκαλείται από την αύξηση της θερμοκρασίας και την αντίστοιχη μείωση της βροχόπτωσης με τις περιοχές «υψηλού κινδύνου» να περιλαμβάνουν «... όλα τα νησιά του Αιγαίου, περιοχές της Ανατολικής Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας, τμήματα των Θεσσαλίας, Μακεδονίας και Θράκης, καθώς και το Κεντρικό και Νοτιοανατολικό τμήμα της Κρήτης».

Το φαινόμενο της «απερήμωσης» λόγω κλιματικών αλλαγών ήδη απασχολεί την ΕΕ, η οποία έχει προχωρήσει στην δημιουργία κοινοτικής πρωτοβουλίας για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Όπως αναφέρεται σε πρόσφατη δημοσιογραφική είδηση, «Δεκατρία κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν δηλώσει ότι πλήττονται από ερημοποίηση, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση της απερίμωσης. Το 2015 η ΕΕ και τα κράτη-μέλη δεσμεύθηκαν να επιδιώξουν την επίτευξη μηδενικής υποβάθμισης της γης στην ΕΕ έως το 2030». Η ίδια όμως είδηση αναφέρει ότι οι κοινοτική πρωτοβουλία «... δεν έχει σαφή εικόνα των προκλήσεων αυτών, τα δε μέτρα που λαμβάνονται για την καταπολέμηση της ερημοποίησης στερούνται συνεκτικότητας».

Μπροστά σε τέτοιου είδους προκλήσεις η Ελλάδα έχει περιορισμένες ελπίδες εξ αιτίας των αιώνιων δυσλειτουργιών του κρατικού μηχανισμού και της γενικότερης πολιτικής αποσύνθεσης, παραγόντων που ανθίστανται σθεναρά σε **οποιαδήποτε απόπειρα** μεταρρύθμισης. Εξ άλλου, οι επιπτώσεις της απουσίας ουσιαστικών πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση του προβλήματος σήμερα

πολλαπλασιάζονται εξ αιτίας και των πολλών αμαρτιών του μεταπολεμικού παρελθόντος όπως

- την μαζική εγκατάλειψη της υπαίθρου, που πήρε κατακλυσμικές διαστάσεις αρχίζοντας την δεκαετία του '60,
- την μαζική και άναρχη αστικοποίηση που συγκέντρωσε σχεδόν τον μισό πληθυσμό της χώρας στην Αττική και «τσιμεντάρισε» την πρωτεύουσα ,
- την πρακτική εγκατάλειψη της αγροτικής δραστηριότητας (που όμως εξακολουθεί να τρέφει όπως-όπως τα αστικά πλήθη παρά το άγος των μεσαζόντων, την χειραγωγή των τιμών, την διαφθορά του κυκλώματος των λαϊκών αγορών κ.λπ.),
- την μεταπρατική οικονομία και δραστηριότητες όπως ο τουρισμός με στόχο το άμεσο και σχετικώς άκοπο κέρδος,
- την κοινωνική απαξίωση της επαρχίας και προ πάντων του χωριού κ.λπ.

μεταβάλουν οιαδήποτε συντονισμένη προσπάθεια εφαρμογής κλιματικής πολιτικής σε μάταια υπόθεση. Το μέγεθος και μόνο μιας οιασδήποτε εθνικής περιβαλλοντικής πρωτοβουλίας απαιτεί όχι μόνο ισορροπημένη κατανομή πληθυσμού και ισορροπημένη παραγωγική οικονομία αλλά και **εθνικό πνεύμα συνοχής και αντίληψης** της εξαιρετικής σοβαρότητας της περιβαλλοντικής πρόκλησης.

Δυστυχώς η «κοινοτική» Ελλάδα «έχασε το τραίνο» προ πολλού λόγω κυρίως της μέθης των επιδοτήσεων και του οργίου απάτης και κατάχρησης κοινοτικών κονδυλίων που αυτή προκάλεσε δημιουργώντας ολόκληρες τάξεις «προνομιούχων» που αντιστέκονται σθεναρά στην πάταξη της διαφθοράς και διαφόρων «ιστορικών δικαιωμάτων».

Έτσι το στρατηγικό (και αναπάντητο μέχρι στιγμής) ερώτημα είναι: ένα κράτος όπως το ελληνικό, ήδη σε γενική διάλυση λόγω «διάσωσης» από τους «φίλους και εταίρους» του μετά το 2010, μπορεί να δημιουργήσει μέσα σε στενά χρονικά όρια μια κυριολεκτικά πανεθνική **κινηματική** πρωτοβουλία για την

αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Οποιαδήποτε απάντησις στο ερώτημα αυτό εκτός του «όχι» προϋποθέτει δυσανάλογη αυτοπεποίθηση αλλά και ηθελημένη άγνοια του γνωστού πλέον λεγομένου «η Ελλάδα **και** δεν μπορεί **και** δεν θέλει».